

Pobresa i desenvolupament

Document de Posicionament institucional

Desenvolupament, abús i pobresa

Ja l'any 1967 Pau VI advertia que la visió cristiana del desenvolupament «*no es redueix al simple creixement econòmic. Per ser autèntic, ha de ser integral*¹», és a dir, el concepte de desenvolupament està intrínsecament relacionat amb la integralitat de cada persona i de totes les persones, sense dissociar l'econòmic d'altres àmbits de la vida. Per tant, no es relaciona la millora de les condicions de vida de les persones i els pobles exclusivament amb el creixement del PIB², sinó amb el seu **desenvolupament en plenitud de drets i dignitat**.

Així, des d'una visió cristiana del món, cal garantir que totes les persones accedeixin als recursos que els permetin viure una vida digna, gaudir dels drets (a l'educació, a l'habitatge, a l'aigua, a la salut, a ser protegida contra qualsevol tipus de discriminació, etc.) i tenir la **llibertat per desenvolupar el seu propi projecte de vida**.

Això implica que el desenvolupament, tal qual el coneixem des de les latituds econòmiques més enriquides, ha de ser més humà i sostenible, posant en el centre de les decisions socials, polítiques i econòmiques **la cura de les persones i de la casa comuna**. Des d'aquest prisma, no s'entendria que els governs prenguessin decisions per sobre del bé comú de la ciutadania, però el cas és que sí que ho fan, i això succeeix amb molta normalitat. Hem assumit, al llarg de les dècades, un sistema que prioritza el desenvolupament econòmic-consumista-acaparador-extractivista (més producció, per a més consum, per a utilitzar i llençar, i tornada a l'inici). Aquest sistema s'ha situat per sobre de les persones que, en principi, l'hauríem de gaudir, quan la realitat és que (conscients o no) l'estem patint.

En aquesta dinàmica no tothom pot accedir als recursos per «gaudir» de les bonances del sistema. A Espanya, segons EAPN³, el 20,7%⁴ de la població (uns 9,7 milions de

«Cal garantir que totes les persones accedeixin als recursos que els permetin viure una vida digna»

1. Populorum progressio 14.

2. Producte Interior Brut.

3. European Anti Poverty Network – EAPN (Xarxa Europea de Lluita contra la Pobresa i l'Exclusió Social).

4. L'estat de la pobresa: avançament de resultats (juliol 2020). EAPN.

persones), estan en risc de pobresa. El Banc d'Espanya, el mes de març de 2020, l'eleva a 12 milions (equiparable al nombre d'habitants de la Comunitat Valenciana i Catalunya juntes). Però, a nivell global, segons la FAO⁵, **1.400 milions de persones pateixen pobresa extrema al planeta.**

“Segons la FAO, 1.400 milions de persones pateixen pobresa extrema al planeta”

Moltes de les persones que es troben darrere d'aquestes xifres fins i tot disposen de feina, però tot i això, la seva situació és extremadament delicada. Sense anar més lluny, a Espanya, el 16% de la població que té feina es troba en situació de pobresa⁶. Segons Càritas, uns 2,5 milions de persones que treballen viuen en situació de pobresa a causa dels **baixos salaris** i de l'excessiva **parcialitat i temporalitat**. D'aquestes, el 13,2% està en una situació de pobresa relativa i un 3,1% en pobresa severa. No és un abús?

Però aquí no s'acaba el problema: l'Organització Internacional del Treball⁷ (OIT) alerta que el **55% de la població mundial viu sense cap mena de protecció social**⁸, veient així vulnerat drets fonamentals. Això vol dir que el sistema genera riquesa, però només aportant **beneficis per a unes poques persones** a compte de la **precarietat de moltes**, que van quedant descartades i sense protecció social.

Per tot això, aquest desenvolupament sembla que genera beneficis per a una minoria i una factura molt cara per a la humanitat: resulta **excloent, acaparador i autodestructiu**.

Fins el 18 de març de 2020 la llista **Forbes comptava amb 2.095 persones multimilionàries**, que tenen un patrimoni valorat en 8 bilions de dòlars. Segons Oxfam, l'1% més ric de la població mundial posseeix més riquesa que el 99% restant⁹. No és un abús?

5. Organització de les Nacions Unides per a l'alimentació i l'agricultura (FAO).

6. Càritas, en el marc de la Jornada Mundial pel Treball Decent, d'octubre de 2020.

7. Organització Internacional del Treball (OIT).

8. Informe: Protecció social universal per a la dignitat humana, la justícia social i el desenvolupament sostenible.

9. Llitem contra la desigualtat, acabem amb la pobresa.

Desenvolupament més sostenible

Segons Gandhi, «la Terra ofereix els recursos per satisfer les necessitats de totes les persones, però no per saciar la cobdícia d'algunes». Aquesta és la **clau desestabilitzant: la cobdícia**. És l'element diferenciador que transita del sostenible a l'impossible, passant del concepte «casa comuna» (amb tot el que suposa) a la casa sobreexplotada, acaparrada només per unes poques persones.

L'organització internacional Global Footprint Network diu que «els humans fem servir tants recursos ecològics com si visquéssim a 1,6 planetes Terra», però ja sabem que el **planeta és finit** i que no té la capacitat de renovar-se contínuament a la velocitat que l'estem devorant.

El ritme d'extracció de recursos, la producció contaminant, el consum compulsiu i la generació de residus, no són sostenibles i molt menys universalitzables. Només pot portar aquest ritme de vida una minoria dels milions de persones que habitem el globus, contribuint a la **desigualtat i exclusió de la majoria** de les persones que habiten el planeta, les quals, segons Matthew Bentley, són més de tres quarts parts de la humanitat. Dit d'una altra manera, més de tres quarts «parts de la humanitat semblen sacrificables en benefici d'una selecció que afavoreix un sector humà digne de viure sense límits¹⁰» .

Aquest model no és que no sigui sostenible ara, en realitat no ho ha estat mai. Recentment el papa Francesc ens recordava que «hem avançat ràpidament, sentint-nos forts i capaços de tot. Cobdiciosos de guanys, ens hem deixat absorbir per allò material i trastornar per la pressa. [...] No ens hem despertat davant guerres i injustícies del món, **no hem escoltat el crit dels pobres i del nostre planeta greument malalt**. Hem continuat impertorbables, pensant a mantenir-nos sempre sans en un món malalt¹¹» .

«Segons Global Footprint Network els humans fem servir tants recursos ecològics com si visquéssim a 1,6 planetes Terra»

10. Fratelli Tutti 18.

11. Francesc, Moment extraordinari de pregària en temps d'epidèmia (27 març 2020).

Què podem fer?

En primer lloc s'ha de **prendre consciència** de la situació d'injustícia i desigualtat. Posteriorment cal prendre partit, veure de quina manera amb les nostres accions, els nostres consums i les nostres decisions quotidianes **afavorim o no** que es perpetui la situació. En tercer lloc, es tracta d'anar **introduint canvis individuals i col·lectius**, incidir buscant alternatives que millorin el nostre estar en el món, el nostre compromís per una vida més sostenible i fraterna.

Els criteris per al canvi d'hàbits, de models de consum i d'alternatives per viure d'una altra manera, tenen a veure amb **la recerca del bé comú**, la reducció de les desigualtats, la lluita contra la pobresa i la recerca de la justícia social.

Creiem que cal promoure models culturals, educatius, socials i econòmics que afavoreixin **la cooperació** i no la competitivitat, el bé comú enfront de la cobdícia i l'acaparament de poder, **l'amor** i el despreniment davant l'egoisme i l'acaparament, **la cura** de les altres persones davant l'utilitarisme i el menyspreu de la vida.

A més, en el context actual, «**els rumors i discursos d'odi i intolerància** augmenten i promouen localismes egoistes, prejudicis i ideologies sectàries i xenòfobes que s'imposen per sobre de discursos de cordialitat i acords en benefici del bé comú»¹² .. Per això es fa imprescindible participar, perquè aquests discursos no proliferin ni augmenti la bretxa de desigualtat.

A Bosco Global tenim una **visió esperançada de l'ésser humà** i creiem en la capacitat de canviar les coses. Per això, «si posem en comú el que posseïm de manera que a ningú li falti, llavors realment podem inspirar esperança per regenerar el món, fer-lo més sa i més just»¹³.

*“Si posem en comú
el que posseïm
de manera que
a ningú li falti,
llavors realment
podrem inspirar
esperança per
regenerar el món,
fer-lo més sa i més
just”*

Papa Francesc

12. Posicionament «COVID-19: una oportunitat sense precedents per promoure la solidaritat global».

13. Papa Francesc. Audiència general. Biblioteca del Palau Apostòlic. 26 d'agost de 2020.

«La solidaritat global és la força que uneix les persones i els pobles empatitzant i caminant juntes»

Visió cosmopolita i de cooperació global

Des de Bosco Global pensem que **el millor remei davant la desigualtat és la solidaritat global**¹⁴, la força que uneix les persones i els pobles empatitzant i caminant juntes:

- Comprendre les dificultats i col·laborant en la seva solució. Recolzant iniciatives locals a l'Àfrica subsahariana i Amèrica Llatina que promoguin l'educació de qualitat, l'accés als drets de totes les persones, la cura del medi ambient, a través de propostes alternatives de producció sostenible, amb la participació activa de la joventut, etc.
- Oferint propostes educatives que augmentin el compromís social, la solidaritat, la consciència cosmopolita, la cura del medi ambient, la col·laboració entre les persones i els pobles, que ajudin a comprendre la relació entre el local i el global, etc.

Compromís per l'educació

A Bosco Global, des de la nostra clara aposta per **l'educació, la prevenció i la joventut**, ens sembla fonamental una pedagogia assentada en el Sistema Preventiu de Don Bosco. Una pedagogia que ajudi a la persona a desenvolupar una capacitat crítica i de reflexió, que afavoreixi el seu **desenvolupament integral** i la resiliència. Valors com la proximitat, la participació activa i dialògica, l'aprendre d'altres persones, la familiaritat, la importància de l'ambient i de l'ús d'estratègies d'aprenentatge lúdic, etc., ajuden a promoure-la.

Optem per promoure una ciutadania que compregui **les causes dels reptes globals i actuï per a la transformació**. Una pedagogia en línia amb el Pacte Educatiu Global¹⁵, que integri la diversitat com a riquesa, que no generi desigualtat i que garanteixi els drets de totes les persones a tots els països. En aquest sentit, trobem a la nova encíclica Fratelli Tutti sobre la fraternitat i l'amistat social, un pilar fonamental i una inspiració per seguir caminant.

14. <https://boscoglobal.org/ca/beabejamyfriend/>

15. <https://www.educationglobalcompact.org/>

Aliances i cooperació

Però, a més, creiem que cal adoptar mesures a nivell global per reduir les desigualtats, mesures que potenciïn la solidaritat internacional entre les persones i els pobles:

- Comptar amb la participació i el diàleg compartit de la societat civil, dels governs, dels sindicats, de la patronal, dels organismes multilaterals, dels agents educatius, etc., per crear pactes entre els actors implicats i a tots els nivells.
- Reforçar polítiques i recursos per garantir l'atenció i la protecció dels col·lectius que es troben en situació de major vulnerabilitat.
- Augmentar els fons destinats a l'Ajuda Oficial al Desenvolupament (AOD) reforçant una política de cooperació internacional descentralitzada, coherent amb altres polítiques de desenvolupament sostenible, de drets i de construcció de pau.
- Condonar els pagaments del deute extern als països sobreendeutats i establir relacions de col·laboració mútua en termes d'equitat i respecte.
- Establir una política migratòria a Europa, en diàleg amb els països d'origen i de trànsit, basada en els drets humans i que no generi més desigualtat i desesperança.
- Articular els mitjans necessaris per mantenir activa l'Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible, en la mesura que pot ser una eina de lluita contra la pobresa i les desigualtats i proposa un desenvolupament humà sostenible¹⁶.
- Fomentar models productius alternatius que minimitzin l'impacte negatiu en el medi ambient i garanteixin un desenvolupament més humà i sostenible.

16. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/objetivos-de-desarrollo-sostenible/>

Document publicat al febrer de 2021

boscoglobal.org

